

ΘΕΜΑ Α1

α. Τον Ιούλιο του 1914 ιδρύθηκε στη Θεσσαλονίκη *Οργανισμός*, με σκοπό την άμεση περίθαλψη και στη συνέχεια την εγκατάσταση των προσφύγων σε εγκαταλελειμμένα τουρκικά και βουλγαρικά χωριά της Κεντρικής και Ανατολικής Μακεδονίας. Παρεχόταν συσσίτιο, προσωρινή στέγη και ιατρική περίθαλψη, μέχρι οι πρόσφυγες να βρουν εργασία ή να αποκτήσουν γεωργικό κλήρο.

β. Το Νοέμβριο του 1919 υπογράφηκε η συνθήκη του Νεϊγύ, που προέβλεπε την παραχώρηση της Δυτικής Θράκης από τη Βουλγαρία στην Ελλάδα. Στη συνθήκη ήταν συνημμένο το «Σύμφωνο περί αμοιβαίας μεταναστεύσεως μεταξύ Ελλάδος και Βουλγαρίας». Με βάση αυτό, αναχώρησαν από την Ελλάδα περίπου 50.000 Βούλγαροι και από τη Βουλγαρία περίπου 30.000 Έλληνες (περίπου 20.000 ακόμη Έλληνες είχαν μεταναστεύσει πριν από την υπογραφή της συνθήκης).

γ. Στις 28 Ιουλίου-10 Αυγούστου 1920 υπογράφηκε η Συνθήκη των Σεβρών, η οποία, μεταξύ άλλων, όριζε πως η περιοχή της Σμύρνης θα βρισκόταν υπό ελληνική διοίκηση και κατοχή για πέντε χρόνια. Ύστερα από την περίοδο αυτή θα μπορούσαν οι κάτοικοι με δημοψήφισμα να αποφασίσουν την προσάρτηση της περιοχής στην Ελλάδα. Η Συνθήκη των Σεβρών αποτέλεσε τη μεγαλύτερη διπλωματική επιτυχία της Ελλάδας και δικαίωσε την τολμηρή πολιτική του Βενιζέλου. Η μικρή Ελλάδα των παραμονών των Βαλκανικών πολέμων γίνεται με την υπογραφή της Συνθήκης «η Ελλάδα των δύο Ηπείρων και των πέντε Θαλασσών». Το όραμα της Μεγάλης Ιδέας φαίνεται να γίνεται απτήπραγματικότητα.

ΘΕΜΑ Α2

- α. Σωστό
- β. Σωστό
- γ. Σωστό
- δ. Λάθος
- ε. Λάθος

ΘΕΜΑ Β1

Το Νοέμβριο του 1920 η φιλοσυμμαχική κυβέρνηση του Βενιζέλου έχασε τις εκλογές και την εξουσία ανέλαβαν τα φιλοβασιλικά κόμματα που έσπευσαν να επαναφέρουν τον ανεπιθύμητο στους Συμμάχους βασιλιά Κωνσταντίνο. Οι Σύμμαχοι, σε αντίποινα, έσπευσαν να αποσύρουν την κάλυψη του χαρτονομίσματος και έτσι, ένα σημαντικό τμήμα της νομισματικής κυκλοφορίας βρέθηκε χωρίς αντίκρουσμα. Επιπλέον, από το 1918 και μετά, ο κρατικός ισολογισμός έκλεινε με παθητικό, ενώ ταυτόχρονα η παρουσία στη Μικρά Ασία εξελίχθηκε σε σκληρό και δαπανηρό πόλεμο. Το Μάρτιο του 1922 τα δημοσιονομικά δεδομένα έφτασαν σε πλήρες αδιέξοδο, το οποίο αντιμετωπίστηκε με έναν απρόσμενο τρόπο. Λίγους μήνες πριν από την κατάρρευση του Ελληνικού Μετώπου στη Μικρά Ασία, η Κυβέρνηση προέβει σε ένα πρωτότυπο εσωτερικό αναγκαστικό δάνειο, με διχοτόμηση του χαρτονομίσματος. Το αριστερό τμήμα εξακολουθούσε να κυκλοφορεί στο 50% της αναγραφόμενης αξίας, ενώ το δεξιό ανταλλάχθηκε με ομολογίες του Δημοσίου. Η επιχείρηση στέφθηκε από επιτυχία, το κράτος απέκτησε 1.200.000.000 δραχμές και το πείραμα επαναλήφθηκε το 1926. Φυσικά, ο νομισματικός αυτός ελιγμός δεν στάθηκε ικανός να προλάβει τη Μικρασιατική καταστροφή και τις βαρύτερες συνέπειές της.

ΘΕΜΑ Β2

α. Η απουσία μεγάλων σύγχρονων βιομηχανικών μονάδων οδήγησε σ' αυτήν την καθυστέρηση από κοινού με άλλους παράγοντες. Στα μεγάλα δημόσια έργα της περιόδου, σημαντικό ποσοστό του εργατικού δυναμικού προερχόταν από το εξωτερικό (στη διάνοιξη της διώρυγας της Κορίνθου εργάστηκαν πολλοί Ιταλοί) ή ήταν πρόσκαιρης, βραχύχρονης απασχόλησης. Πιο σταθερό εργατικό δυναμικό δούλεψε στις μεταλλευτικές επιχειρήσεις, όπου και εκδηλώθηκαν οι πρώτες καθαρά εργατικές εξεγέρσεις (Λαύριο, 1896). Στον ιδεολογικό τομέα η επικράτηση της Μεγάλης Ιδέας εμπόδιζε την ανάπτυξη και διάδοση ιδεολογιών με κοινωνικό και ταξικό περιεχόμενο.

β. Στη διάρκεια του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου, οι πιέσεις που δέχτηκε η ελληνική κοινωνία, η εμπλοκή της σε διεθνείς υποθέσεις και ο αντίκτυπος της ρωσικής επανάστασης οδήγησαν το εργατικό και το σοσιαλιστικό κίνημα σε ταχύτατη ωρίμανση. Προς το τέλος του πολέμου ιδρύθηκε η Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδος (ΓΣΕΕ) που συμπεριέλαβε κλαδικά και τοπικά σωματεία, και το Σοσιαλιστικό Εργατικό Κόμμα της Ελλάδος (ΣΕΚΕ), που λίγο αργότερα προσχώρησε στην Τρίτη Κομμουνιστική Διεθνή και μετονομάστηκε σε Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδος.

ΘΕΜΑ Γ1

α. Από το σχολικό βιβλίο για τους «όρους» της Σύμβασης της Λοζάνης σελίδα 149-150: «Στις 24 Ιουλίου 1923 υπογράφηκε η Συνθήκη ειρήνης...από τη Μικτή Επιτροπή Ανταλλαγής» και για το «χαρακτήρα» της Σύμβασης της Λοζάνης σελίδα 150-151: «Η συμφωνία αυτή για την ανταλλαγή...κάποιων επίμαχων περιοχών».

Από το ΚΕΙΜΕΝΟ Α:

- Επιβεβαίωση υποχρεωτικού χαρακτήρα ανταλλαγής με γνώμονα το θρήσκευμα και αποτέλεσμα τουρκόφωνοι και ελληνορθόδοξοι και ελληνόφωνοι μουσουλμάνοι να μετακινηθούν σε χώρες με αλλότρια ήθη και γλώσσα για αυτούς.
- Πρόβλεψη σχεδίου ανταλλαγής 586.000 μουσουλμάνων με 1.300.000 χριστιανούς ορθόδοξους

β. Από το σχολικό βιβλίο σελίδα 151: «Η πραγματικότητα, όμως, όπως είχε διαμορφωθεί...σύμφωνη ήταν και η Κοινωνία των Εθνών».

Από το ΚΕΙΜΕΝΟ Α:

- Η δήλωση Βενιζέλου σε επιτροπή προσφύγων το 1919 επιβεβαιώνει πως η Συνθήκη της Λοζάνης ήταν συμφωνία που στόχευε στην απέλαση μουσουλμανικού πληθυσμού από την Ελλάδα ως αντίβαρο στην εκδίωξη των Ελλήνων από την Τουρκία κατά τον πρώτο (1914) και δεύτερο (1922) διωγμό. Αυτό το στοιχείο, προφανώς, εξηγεί και την αναδρομική ισχύ της ανταλλαγής για όλες τις μετακινήσεις που έγιναν από τη μέρα που κηρύχθηκε ο Α΄ Βαλκανικός Πόλεμος (18 Οκτωβρίου 1912)

Από το ΚΕΙΜΕΝΟ Β:

- Ο Βενιζέλος αποδεχόταν την ιδέα ανταλλαγής πληθυσμών – εθελοντικής με Τουρκία (1914), με Βουλγαρία Νεϊγύ (1919) και υποχρεωτικής με Τουρκία (1923) για να αποσοβήσει τα χειρότερα για την ελληνική πλευρά, δηλαδή το ενδεχόμενο μονομερούς εκδίωξης – εξόντωσης ελληνικού στοιχείου
- Μάλιστα πριν την υπογραφή της Σύμβασης, από το φθινόπωρο του 1922, καταγράφεται ότι η Ελλάδα πρωτίστως είχε ανάγκη μια ασυμφωνία υποχρεωτικής ανταλλαγής. Κατά πλειονότητα οι ελληνικοί πληθυσμοί είχαν ήδη εκδιωχθεί - εγκαταλείψει τα εδάφη της Τουρκίας, η οποία απέκλειε την παλιννόστησή τους. Στον αντίποδα, στην Ελλάδα παρέμεναν πάνω από 500.000 Τούρκοι, που χωρίς συμφωνία υποχρεωτικής ανταλλαγής δε θα ήταν δυνατό να απομακρυνθούν, προκειμένου οι ακίνητες περιουσίες τους να αξιοποιηθούν προς αποκατάσταση μεγάλου τμήματος Ελλήνων προσφύγων από την Τουρκία, όπως και έγινε τελικά.

Από το ΚΕΙΜΕΝΟ Γ:

Ο Βενιζέλος προνοεί με το τηλεγράφημά του στον ειδικό απεσταλμένο της Κ.Τ.Ε. να αιτηθεί αρωγή για τους πρόσφυγες, με δεδομένη τη δήλωση του υπουργού της Τουρκίας να μην ανεχθεί παρουσία Ελλήνων σε τουρκικό έδαφος και να προτείνει υποχρεωτική ανταλλαγή. Άρα, ήδη από το 1922 ο Βενιζέλος, στο πλαίσιο της διορατικότητάς του, είχε προβλέψει τι θα επακολουθήσει μετά τη μικρασιατική τραγωδία. Σύμφωνα με την πηγή, λοιπόν, το θέμα της ανταλλαγής φαίνεται ως προσυμφωνημένο μεταξύ Ελλάδας – Τουρκίας – Κ.Τ.Ε.

ΘΕΜΑ Δ1

α. Από το σχολικό βιβλίο σελίδα 42-43: « Αργότερα όμως η διεύρυνση ... τεχνητές ελλείψεις».

Από το ΚΕΙΜΕΝΟ Α:

• Στις νεοαποκτηθείσες περιοχές της Θεσσαλίας – Άρτας την περίοδο 1881-1895 ανέκυψε το πρόβλημα των τσιφλικιών, ενώ μέχρι τότε, κατά πάγια τακτική, η ελληνική πολιτεία αντιμαχόταν σθεναρά κάθε απόπειρα συγκρότησης μεγάλης γαιοκτησίας.

β. Από το σχολικό βιβλίο σελίδα 42/43: «Οι πρακτικές αυτές...ακτήμονες» **και σελίδα 81:** « Στα εδάφη της Θεσσαλίας...της θέσης τους».

Από το ΚΕΙΜΕΝΟ Α:

• Αλλαγή στην κρατική πολιτική διαφαίνεται με την κυβέρνηση Τρικούπη, που ευνοεί την τσιφλικοποίηση της Θεσσαλίας, γιατί τώρα κάτοχοι μεγάλης έγγειας ιδιοκτησίας είναι Έλληνες χρηματιστές ομογενείς.

Από το ΚΕΙΜΕΝΟ Β:

• Σε αντίθεση προς την τρικουπική οικονομική πολιτική, ο Δεληγιάννης στόχευε να καταθέσει νομοσχέδιο για χορήγηση γης στους κολίγους και στη σύσταση ταμείων αγροτικής πίστης, για να ρυθμίσει τη σχέση τσιφλικάδων - αγροτών, αλλά τα σχέδια αυτά ναυάγησαν.

Από το ΚΕΙΜΕΝΟ Γ:

- Με νόμο (9-7-1899) η συντηρητική κυβέρνηση Θεοτόκη παρέχει στους γαιοκτήμονες ένα νομικό εργαλείο για την έξωση «δυστροπούντων» κολίγων.
- Επειδή, όμως, σταδιακά ενισχύθηκε η θέση των ενοικιαστών, η επόμενη κυβέρνηση Θεοτόκη (1906) καταθέτει νέο νομοσχέδιο, που πάλι στόχευε στον ουσιαστικό περιορισμό δικαιωμάτων των κολίγων.
- Εντούτοις, οι συμβιβαστικές, αυτές «λύσεις» απέτυχαν λόγω της έντασης του προβλήματος, που θα κορυφωθεί με τα δραματικά γεγονότα της εξέγερσης των αγροτών στο Κιλελέρ (1910).

Επιμέλεια: Κιάκου Λιάνα, φιλόλογος

ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ!!!